

Љиљана Дугалић
ЗАГЛЕДАНИ У ЗВЕЗДЕ

Љиљана
Дугалић

Загледани
у
звезде

Илустрвала
СЛОБОДАНКА БОБА ТОДОРОВИЋ

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

ПЕСНИК

У ауту петоро путника, једини језде друмом, дубока је ноћ.

На задњем седишту мајка и девојчица доскора су ћућориле као што с пролећа у гнезду ластавице ћућоре са својим тићима. Мајка је листала сликовницу а девојчица је по илустрацијама, које су се у јарким бојама могле разазнати у мраку, измишљала своју причу. Мајка би је повремено благо исправљала, када би погрешно изговорила коју реч.

После извесног времена, утонуле су у сан.

Поноћ није далеко.

Толико им је било лепо у гостима на салашу у Сечњу да су потпуно сметнули с ума да се ваља вратити у Београд. А до Београда има ухахај да се возе. Срећом, сутра се не иде у школу нити одрасли морају на посао, нерадни је дан.

Дечак се шћућурио поред мајке и сестрице, сасвим приљубљен уз закључана врата аутомобила, да им што мање смета. Барем док сасвим не учврсте сан.

Ауто је комфоран. На предњем седишту је татина старија сестра, не виђају се често, али када се сретну, причи и доживљајима никад краја. Деца је воле. И дечак. Тата вози.

На путу нигде никога.

Дечаков поглед се далеко простира у таму у којој се никакви облици не разазнају. Једино фарови аутобомила обасјавају равницу Баната. Замало ће и он утонути у сан. Само што није. Ипак, до њега, повремено, допиру речи које кроз шапат, да успаване не ремете, размене тата и тетка. Дечак наслоњен на прозор чини се незаинтересованим за њихов разговор.

На небу звезде трепере. То је изгледа подстакло тетку да каже како будуће космонауте тестирају тако што их пусте да дуго времена

проводе у глувој соби,¹ како би испитали могу ли се винути у тишину космоса и у том непрегледном пространству бити сами са собом. На таквом тренингу један их је посебно задивио, можда тетка чак зна и како се зове. Рече да му је име било Герман Титов. Успео је најдуже да остане у глувој соби, а могао је, изгледа, и да продужи боравак у њој, али су га извели напоље да чују: како ли му је то пошло за руком? За умом? Када су га запитали одговорио је да је рецитовао стихове великог песника. Да ли је чуо исправно, дечак није био сигуран. Можда рече – Пушкина. Дечак је послушковао. Учинио му се и да тетка говори да треба гледати у звезде пре него што се освоји свет и цела васиона. Рекла је и да ко не гледа у звезде не може стварати песме. А ако песма не настане, онда целог живота човек гледа у земљу, као да тражи нешто што је давно изгубио...

Дечаку су се допале речи које је чуо, мада није био сасвим сигуран да је најбоље разумео њихово значење. Чим буде мало мање поспан, по дану, питаће тетку да му разјасни те мисли.

Настала је тишина. Наслоњен на бочну страну аута, загледао се поново у мрак. Потом је поглед подигао ка звездама, а оне као да су се те вечери посебно сјатиле на небу и чудесно га украсиле.

Дечак примети тихо, можда чак и не очекујући да га ико чује: „Колико звезда не небу ове ноћи! Никада нисам видео да их оволико има. Шта се то догодило ноћас. Уопште не знам...”

¹ Глува соба – посебна соба чији су зидови тако добро обложени да никакав звук споља не може да допре у њу, нити из ње да се чује напољу. У таквим собама се спремају космонаути за лет у свемир.

ВЕЛИКА И МАЛА БУБАМАРА

Владислави

Велика, црвена лопта улегла је растиње на ком је лежала, а окружена израслим влатима била је добро сакривена од деце која су је узалуд тражила у свом дворишту. Да је ветар дунуо и само мало зањихао траву, открио би њено теме са крупним, црним туфнама. Али, време је било мирно па је трава надвисила лопту и учинила је невидљивом за дечје очи.

Једнога дана, тражећи хлад, уз њу је слетела бубамарица. Неопрезно се удаљила од мајке, тако да више није препознавала предео над којим је летела. Угледавши с висине лопту помислила је да је то њена мајка, само се ућутала јер се наљутила на својеглаво дете, па неће да јој се јави.

Бубамара је тако ту, ушушкана уз лопту на туфне, расла. Поучена лошим искуством, није се превише удаљавала. Хране је било у изобиљу и она је полако почела да заборавља на своју изгубљену породицу. А помало се и љутила на њих и хтела је баш да види хоће ли је пронаћи. Када буде порасла, обећавала је себи, отићи ће да види да ли ће је препознати.

Пролазило је време, сунце је све краће и слабије сијало а трава постајала сувља и тамнија. Бубамара је примећивала боре на лоптином лицу, напукле ожиљке од непрекидног загревања на сунцу и наглог хлађења ноћу. Лопта није могла да се склони са сунца, а није ни имала крила да се сама помери.

Бубамари није сметало што је лопта увек на истом месту, али јој је било жао што никако не проговара. Постављала јој је разна питања, умиљавала се уз њене туфне, покушавала ножицама да је заголица, али је лопта тврдоглаво ћутала. Бубамара је понекад мислила да је лопта недружељубива, али се врло брзо кајала због грубих мисли, јер иако није причала, не би се могло рећи да није бринула. Чак и када је пљуштала киша, бубамара је могла да плива у бари око лопте, па када се умори, ножицама се слободно наслони на неку од туфни и тако предахне.

Јесен је почела да показује своје променљиво лице, час је падала киша, час је сијало сунце, а онда је почео да дува ветар и да свлачи лишће са грана. Листови су падали као нежан покривач и бубамара је уживала истражујући лавиринте које је лишће правило прекривајући траву. Понекад се са сетом питала где ли је њена породица, али је та туга брзо пролазила јер је добро знала да је на истом месту чека велика лопта на туфне.

Онда је освануо дан када је трава потпуно полегла а лишће се просто истопило, и више се уопште нису разликовали од влажне земље на којој је мировала лопта.

Једва се одупирући витлању ветра над баштом, оголелом и напуштеном, а помало и заморена трагањем за храном и већ прилично гладна, бубамара се враћала под скуте велике лопте. Но, не угледавши је у дворишту, прво је посумњала да је опет залутала, или да је ветар

однео даље него што је мислила. Међутим, када је слетела на улегнуту земљу, запазила је неко црвено парче са малом црном мрљом и препознала мирис лопте.

Где ли је велика бубамара?, запитала се.

Мада већ довољно одрасла да сама брине о себи, била је исувише ситна да са земље својим очицама може да сагледа како се у суседном дворишту деца играју, а лопта на туфне час узлеће, час завршава на земљи док је дечаци поново ногом не вину у ваздух, срећни што су коначно пронашли своју омиљену играчку.

УЧИТЕЉ

Деца су била одушевљена својим учитељем.

И дечак је био одушевљен својим учитељем. Ако би сада требало да кажемо да је то због учитељевих патика, или јакне на којој су биле читљиве речи: *Буди храбар! Буди јак!*, или због великог сата на руци као што га је добио и дечаков деда од колега, сабораца, када је кренуо у пензију, па је дечак веома добро могао да види и с удаљености од неколико метара колико је сати, или због тога што је учитељ очас посла таблу од самога врха брисао сунђером без по муке, па му се чинило да ће моћи да се огледају у њој, не бисмо погодили.

За другу децу не знамо, али за дечака знамо да му се учитељ страшно свиђао зато што га је подсећао на ујака који је пре неколико месеци сео у авион и одлетео тамо, далеко, чак преко океана, и сада играо кошарку на сасвим другом континенту, па га се дечак много зажелело.

Учитељ је веома личио на његовог ујака. И умео је, као и ујак, да убацује тројке. Својим га је очима видео на терену како игра баскет са синовима, док се његова жена с бебом у наручју сунчала на клупи. Радо би им се придружио под кошом, али он не уме баш вешто да барата кошаркашком лоптом. Не уме ни фудбалском. У ствари, уопште није спортски тип. Воли да клопа. Баш, баш воли да клопа. Шта да вам кажемо, руку на срце, дебељуца је.

А чинило му се да је био мршавији док је ујак живео овде и често га водио са собом на Аду да возе бицикле. Водио га је на Таш на базен, прелазили су пешке Бранков мост. Верао се и уз вештачку стену. Закуцавао је кошеве. Да! Да! Ујак би га високо подигао изнад главе, и дечак је спуштао лопту кроз обруч.

То је све било. И променило се. Тата и мама раде, он је у школи, остаје на продуженој настави. Док дође кући, посебно зими, већ падне ноћ.

Умори се брзо на физичком. Зову га Дебели. Дебељуца. Тако га описују и комшије. Пријатељи његових родитеља. Они мисле, кад му се тако обрете, и штитну га за буцмасте образе, да му тепају. А он тако не мисли...

Добро зна математику. И увек на часу наглас чита своје саставе. Често и песме. Када треба да се понови лекција, учитељ зна кога ће прозвати. Не могу сви да умеју баш све.

Догодило се да се нашао код врата учионице када су дечаци утрчавали да заузму своја места, јер је звонило за почетак часа. Учитељ је већ био на неколико корака од њиховог одељења. Тад ђаци грунуше на дечака и саплетени сви као везане вреће завршише на поду.

Учитељ је јасно могао да чује како су се грубим речима обратили Владимиру, увредљиво помињући његову дебљину и неспретност, и дечак, сав румен у лицу, заузео своје место.

Учитељ је спустио ствари на сто, сачекао да се деца смире, а онда почео да прича о себи и свом детињству и школовању у Чачку. Код деде и бабе, јер су родитељи мало радили на градилишту у Београду, мало у Краљеву, мало на мору, па онда у Херцеговини и, тако, да не би мењао школе, он је растао у Чачку. Окружен бригом и љубављу родитеља свога оца. Сваку жељу су му испуњавали. Бака се посебно трудила да га обрадује слаткишима и колачима. Није ни приметио како се угојио и да се брже дебља него што расте. Угојио се толико да ђаци у школи нису пропуштали прилику да му се наругају.

„Замислите”, рекао је учитељ погледавши свако дете у лице, „дупло сам био дебљи од девојчица. Био сам прави бумбар.”

„Једне зиме”, наставио је, „пао је тако велики снег да су сва деца уживала у санкању низ косину на крају улице.”

И, како им је причао, такмичили су се ко ће најдаље стићи и он је, на чуђење деце из улице, увек низ падину најдаље досезао. (Тек када су добили физику у вишим разредима, разумео је зашто је то тако било.) Победнички задовољан, а и прилично огладнео, сео је на своје санке и из торбе извадио бакином руком спремљен сендвич. Са слашћу га је загризао, не примећујући погледе које су дечаци размењивали између себе. Док се осврнуо, већ су санке јуриле низ косину и он се, изненађен, који час касније нашао загњурен у дубоком снегу, тако да су му уста била пуна снега помешаног са шунком и он није знао да ли да залогај сажваће или да га испљуне...

А деца су се смејала.

Не деца, његови ученици, већ деца, његови школски другови.

„Било је то давно.” Додао је учитељ. „Кад сам био дечак. А онда сам порастао.”

ПУПАК

Милина мајка је једнога дана с посла дошла веома узнемирена и веома тужна.

Нешто је шапутала са татом и он се тада јако изненадио и уозбиљио. Обоје су се чудили и немо гледали.

Девојчица је све то приметила. Уопште, она је запажала шта се око ње догађа и све дубоко проживљавала. Њена душа је била отворена за цео свет и спремна да у своје мало срце прими свакога.

„Мама, зашто сте забринути ти и тата?“, запитала је, са зебњом чекајући одговор.

Мама и тата су се погледали. Мила је сада већ знала да се они тако договарају ко ће јој одговорити на постављено питање.

Отац је климнуо главом, што је значило да препушта мајци да уђе у разговор са девојчицом.

„Данас је код мене на послу позлило мојој колегиници и она је умрла пре него што је стигла Хитна помоћ.“

Мила се запањила. Па зар људи умиру на послу?! Зар не умиру када остаре? У болници или у својој болесничкој постељи. Скроз се изненадила овим открићем.

„Мама, колико је година имала та тета?“

„Млађа је од мене.“

„Да ли је имала децу?“

„Јесте. Имала је малу девојчицу.“

Мила се скроз шокирала. Шта ће сада бити са том девојчицом? Ко ће је чувати? Ко ће јој правити тарту за рођендан? Ко ће јој читати приче пред спавање? Врзмала су јој се још многа, многа питања која су узнемирила њену душу. А онда је изговорила:

„Мама, да ли ће се та девојчица сећати своје маме?“

И Милина мајка се ућутала. И растужила. Кроз питања своје кћери и сама је постала свесна да се то дете неће сећати мајке, јер је превише мала да тај лик са собом сачува у сећању до одраслог доба.

А Мила је, не чекајући одговор, додала:

„Пупак ће је подсећати на мајку која ју је родила, зар не.“

ГДЕ ЈЕ БОГ

Види ову малу, само што је проговорила, и већ би да открива свет и поставља питања.

Коме?

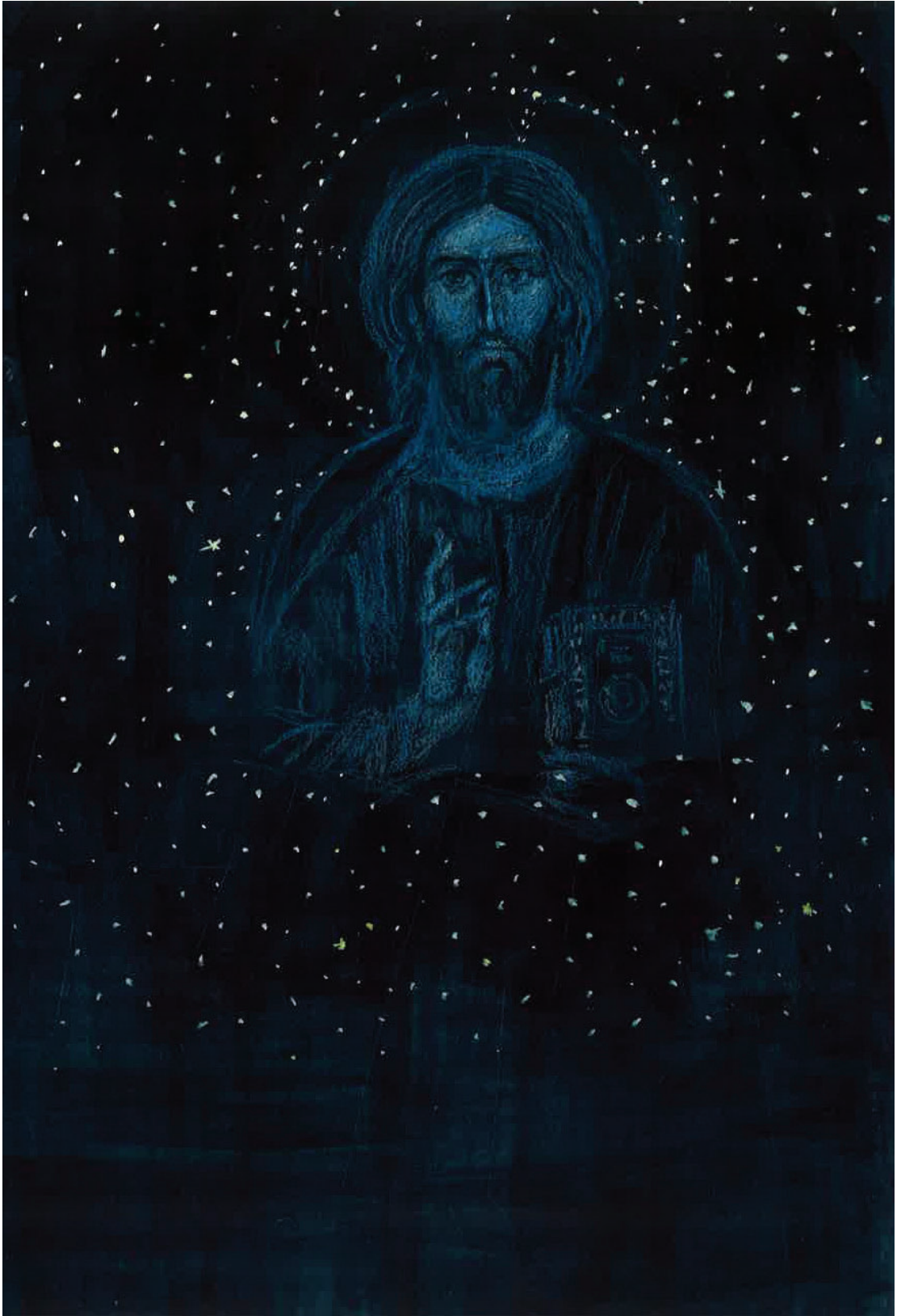
Па коме другом него Мили, својој великој и старијој сестри. Може и мами и тати, али је они ама баш ништа не разумеју. Јер, беба је проходила. Беба је научила да вози тротинет. Чак. Беба је и проговорила. А разуме је једино – Мила. Беба нешто чапрља: ања мања, ћаћа, коћу, ћућу, бућу, тити, мити, лоло, дада, ма... И, шта је рекла? Нико не зна. Сем Миле. И Мила преводи тати и мами шта Јована говори. И никада не погрешити. Како то знају? Па тако што Јована буде увек јако задовољна и добије оно што је тражила. А тако се не догађа када је Мила ван куће а ходајућа беба се расприча. И онда настаје дрека. Тада се и комшије огласе па се са суседне терасе чује: „Умирите то дете, не можемо на миру да седимо у кући.” И онда тата и мама почну да се играју пантомиме са бебом. А да је ту Мила, једноставно би им рекла да Јована хоће да изиђе у паркић и провири у школско двориште да види да ли је њена старија сестра кренула кући из школе.

Једнога дана, беба је ширила руке, чудила се, подизала и спуштала рамена и нешто стално мрмљала. Мила је стала пред њу и разумела сестрицино питање. А оно је гласило: „Где је Бог?”

И Мила је почела да се осврће око себе. Била је у веееликој недоумици. Из искуства је знала, када се одраслима постави питање, да они увек имају спреман одговор. После којег она себи нешто разјасни. А понекад се и замисли. А сада се замислила јер је њена сестрица њој, Мили, поставила веома, веома компликовано питање.

Где је Бог?

И, да не би сестрицу своју малу оставила без одговора, у поверењу јој је рекла да се Бог негде сакрио и да треба да крену да га траже. И мала Јована је почела као куче да њушка по кући и проверава да ли је Бог испод кревета, да није међу играчкама, није ли се можда сакрио у плакару, а можда је међу цвећем на тераси... Ваљда није на стелажи. А, ено га! На икони. Али, на икони је његов Лик, а где је Он стварно?

То Мила није знала.

И зато је једва чекала да дође недеља и да оду у цркву. Тамо увек на истом месту стоји њена и Јованина кума. И Савина кума. (Ко је Сава, питаћете се сада, сигурно, а за сада је довољно да вам кажемо да је и он кумић од МиLINE и Јованине куме.) Пришла је куми и озбиљног лика рекла:

„Кумо, хоћу нешто да те питам.”

„Питај, злато.”

„Знам да је Бог створио свет и све што на свету постоји. То знам. Али, где је био Бог пре него што је створио свет? То никако не могу да разумем! Где је Бог био пре него што је створио свет?”, с пуно поверења тихим гласом изговарала је наша Мила и с великом пажњом ишчекивала да чује шта ће јој кума рећи:

„Мила, имаш ли ти тајну за коју знају само твоји мама и тата?”

„Имам.”

„Хоћеш ли је открити мени?”

Мила је застала, широм отворила своје крупне плаве очи, и као неки мали кривац откривен у неком тајном поступку, изустила да не може. Да је то тајна њена и мамина и татина.

„Ето видиш. Имаш тајну коју не желиш да поделиш са мном. А где је Бог био пре него што је створио свет, велика је Тајна, и ми људи ту тајну не знамо. Зато што нам наш драги Бог ту тајну није открио. А ми и без одговора на то питање знамо да је Бог...”

„...Свуда око нас”, с великом вером и поуздањем довршила је кумину реченицу одговором задовољна Мила, и отишла до престола Господа да са другом децом у цркви сачека да се отворе Царске двери и свештеник позове да се с вером и љубављу приступи Светој Тајни Причешћа.

ШКОЛСКИ ДРУГ

Знате ли за ону девјчицу? Знате? Сигурно знате!

Анђеоски је лепа. И то не зато што има крупне плаве очи. Бистре и паметне. И не зато што има свилену густу плаву косу коју јој мајка свакога јутра брижљиво уређује, не да би од ње направила лутку, него да јој коса не би сметала док нагнута над клупом на часу пише или чита, али и док скакуће и игра се на великом одмору. Није она лепа ни зато што је на себе ставила неке фарбе, обојила капке, уста, нокте или образе. Не, њој уопште није потребно да се маскира шминком да би била лепа. Она је просто – лепа. Она је просто анђеоски лепа.

Лепа јер се на њеном лицу види љубав с којом одраста у својој кући, међу рођацима и међу пријатељима. Лепа јер се у њеним очима види раскошан свет који јој родитељи откривају, уводе је и деле са њом лепоту овога света. Пропланака и брежуљака око њеног родног града. Реке која вијуга долином поред села у Шумадији одакле јој је бака. Мора и борове шуме где јој је дека давно, када још нико није ни знао да ће се Мила родити, саградио кућу. Кућу на мору. Ко зна, можда се баш због плаветнила мора и блиставог плавог неба плава боја уселила у њене очи. Мила је лепа не зато што јој родитељи испуњавају сваку жељу, већ зато што уме да сачека да јој жељу испуне онда када се за то стекну услови. Мила је лепа јер у њеном говору шумори језик наш који су улили у њу родитељи читајући јој још као беби сваке вечери пред спавање најлепше књиге за децу. Мила је лепа јер се у њој свакодневно обогаћује сва та ризница речи којима се изражава лепота света и радост живота у срећној и бројној породици.

Девојчица је лепа и зато што уме да буде старија сестра Јовани и Николи. Што уме да дели с њима своје играчке. Што радо чува малог бату. Што се не љути на несташлуке Јованине која уме да јој направи џумбус у соби чепркајући по свескама и уџбеницима старије сестре, и сама жељна да крене у школу. Да на сва уста пева и чита гласно а други да је слушају. Као што сада она слуша Милу.

Мила је просто красна јер је Љубав којом је окружена и коју у њу усађују њени родитељи – красна.

И, такву девојчицу је школски друг ошамарио. Претходно јој се ругао. Називао је погрдним именима. Чак и именом чије значење Мила уопште није знала, јер такве речи не постоје у књигама које су јој родитељи читали, нити их има у књигама које сада сама чита, нити их ико изговара у њеној кући и међу пријатељима. И то му није било доста, него јој се кезио у лице, спречавао да се са осталим ђацима из разреда игра и указивао на њу као да је страшило. И све му то није било доста, него је себи дао и ту слободу да своју школску другарицу ошамари.

И тако је пукла брука.

И тако је један тужни дечак показао колико је жалосна његова душа. И колико је та жалост у њему велика да се не само показује неваљалством у разреду, него се прелила и на ову причу.

Ако случајно неко познаје таквог дечака, нека му обавезно прочита, или преприча ову причу. Можда му њена порука помогне да се промени како би од тужног дечака постао добар човек.

Ми смо сигурни да ће у томе успети. Ако се потруди. А и ако се потруде његови родитељи. И ако мало више буду волели своје дете. Учили га да воли и поштује друге.

А Мила? Мила је већ спремила поклон за Божић и мирбожање, јер тада се поздрављамо речима:

Мир Божји, Христос се роди!

МОЖЕ ЛИ СЕ ОД ТУГЕ УМРЕТИ

Нешто се дешава. Много шта се дешава што није никад раније и Мила је пред тим догађајима остала збуњена и забринута. Ни сама не зна како раније није приметила, али зато сада јесте, да нису насмејани људи које среће. Када се то догодило? Како се то догодило? Нико није насмејан од одраслих. Како је нестала срећа? Где се сакрила радост? Има ли путоказа који воде до њих?

Једне вечери, када су звезде постале невидљиве иза тамних облака кроз чију густину чак ни месец није успевао да се пробије, Мила није могла да спава. У дубини стана чула се тиха музика и испод затворених врата дечје собе осветљена је била танка линија, доказ да су тата и мама још будни и да у дневној соби тата чита књигу а мама послује око својих кулинарских рецепата за здраву храну и мелема за здраво тело.

Мила тада зачу глас своје сестрице, тик уз кревет, и окренувши се угледа Јовану како стоји уз њено узглавље:

„Мија, гоје је вејика гужва?“, рече.

„Молим“, зачуди се Мила. „Шта кажеш?“

„Гоје је вејика гужва“, понови Јована питање не умевши још увек да изговори гласове р и л.

„Где горе, Јована?“, зачуђено јој питањем узврати старија сестра, подигавши се из кревета и ослонивши се на лакат.

„Гоје, код Бога. Вејика гужва кад сви иду гоје“, рече Јована и заву-че се у кревет поред сестре и тако загрљене утонуше у миран и окрепљујући сан.